

YOUTH AND CIVIL SOCIETY: ISSUES OF ENHANCING LEGAL CULTURE

Fazliddin Ataullayev

Independent Researcher at Uzbekistan State World Languages University

E-mail: Fazliddin-0292@mail.ru

Tashkent, Uzbekiston

ABOUT ARTICLE

Key words: civil society, youth, legal culture, legal awareness, social activity, civil society institutions.

Received: 27.12.25

Accepted: 28.12.25

Published: 29.12.25

Abstract: In the modern era, the development of society and the effectiveness of democratic reforms are directly linked to the level of civil society development. In this process, enhancing the legal culture of youth is of particular importance. This article provides a scientific and theoretical analysis of the role and significance of youth in the development of civil society, as well as issues related to improving their legal culture. The study examines the concept of legal culture, highlights the social activity of young people, and their interaction with civil society institutions. In addition, problems hindering the formation of legal awareness and legal culture among youth are identified, and practical recommendations are proposed for addressing them through the education system, civil society institutions, and digital tools.

YOSHLAR VA FUQAROLIK JAMIYATI: HUQUQIY MADANIYATNI YUKSALTIRISH MASALALARI

Fazliddin Ataullayev

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti mustaqil izlanuvchisi

E-mail: Fazliddin-0292@mail.ru

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: fuqarolik jamiyati, yoshlar, huquqiy madaniyat, huquqiy ong, ijtimoiy faollik, fuqarolik jamiyati institutlari.

Annotatsiya: Hozirgi davrda jamiyat taraqqiyoti va demokratik islohotlarning samaradorligi fuqarolik jamiyatining rivojlanish darajasi bilan bevosita bog'liqdir. Ushbu jarayonda yoshlarning huquqiy

madaniyatini yuksaltirish alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda yoshlarning o'z r'ni va ahamiyati, shuningdek, ularning huquqiy madaniyatini yuksaltirish masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida huquqiy madaniyat tushunchasining mazmuni, yoshlarning ijtimoiy faolligi va fuqarolik jamiyati institutlari bilan o'zaro aloqasi yoritib beriladi. Shuningdek, yoshlar orasida huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirishga to'sqinlik qilayotgan muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha ta'lim tizimi, fuqarolik jamiyati institutlari hamda raqamli vositalar orqali amalga oshirilishi mumkin bo'lgan amaliy taklif va tavsiyalar ilgari suriladi.

МОЛОДЁЖЬ И ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО: ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ

Фазлиддин Атауллаев

Независимый исследователь

Узбекский государственный университет мировых языков

Эл. почта: Fazliddin-0292@mail.ru

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: гражданское общество, молодёжь, правовая культура, правовое сознание, социальная активность, институты гражданского общества.

Аннотация: В современных условиях развитие общества и эффективность демократических реформ напрямую связаны с уровнем развития гражданского общества. В данном процессе особое значение приобретает повышение правовой культуры молодёжи. В статье с научно-теоретической точки зрения анализируются роль и значение молодёжи в развитии гражданского общества, а также вопросы повышения её правовой культуры. В ходе исследования раскрывается содержание понятия правовой культуры, освещаются социальная активность молодёжи и её взаимодействие с институтами гражданского общества. Кроме того, выявляются проблемы, препятствующие формированию правового сознания и правовой культуры среди молодёжи, и предлагаются практические рекомендации по их преодолению с

Kirish. Bugungi kunda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish masalasi har bir demokratik davlat taraqqiyotining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Fuqarolik jamiyatining barqaror faoliyati, avvalo, jamiyat a‘zolarining, ayniqsa yoshlarning huquqiy madaniyati va ijtimoiy faolligi bilan chambarchas bog‘liqdir. Chunki yoshlar jamiyatning eng faol, yangilikka intiluvchan va kelajakni belgilovchi qatlami sifatida fuqarolik jamiyati institutlarining shakllanishi va rivojlanishida muhim o‘rin egallaydi. Yoshlarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish ularning qonunlarni bilishi, huquq va majburiyatlarini anglab yetishi hamda jamiyat hayotida ongli ishtirok etishida namoyon bo‘ladi. Shu bois, yoshlar orasida huquqiy madaniyatni oshirish, ularni fuqarolik jamiyatining faol subyekti sifatida shakllantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

So‘nggi yillarda yoshlar va fuqarolik jamiyati, shuningdek, huquqiy madaniyatni yuksaltirish bo‘yicha bir qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Tadqiqotlar asosan fuqarolik jamiyati va huquqiy madaniyat nazariyasi, yoshlarning ijtimoiy va fuqarolik faolligi, hamda huquqiy madaniyatni oshirishning amaliy mexanizmlari masalalariga qaratilgan. Nazariy asoslarni yoritishda, B. B. Isayev (2025) yoshlarning huquqiy ongini va fuqarolik jamiyati institutlari bilan bog‘liqligini tahlil qilgan, Komiljon Alimov (2025) esa huquqiy madaniyat tushunchasi va uning yoshlar ongida shakllanish jarayonini yoritgan. Shu bilan birga, Sanjar Saidov Shavkatovichning “Fuqarolik jamiyati (O‘zbekistonda fuqarolik jamiyati institutlarining shakllanishi va rivojlanishi)” o‘quv qo‘llanmasi fuqarolik jamiyati nazariyasi va uning O‘zbekistondagi shakllanishi jarayonlarini tizimli ravishda yoritadi, shuningdek, huquqiy va ijtimoiy asoslarni o‘quvchilarga yetkazadi. Ijtimoiy faollik yo‘nalishida, Elbek F. Kakharov (2023) O‘zbekistonda yoshlar huquqiy madaniyati va fuqarolik institutlari o‘rtasidagi bog‘liqlikni, mavjud muammolarni ko‘rsatgan. Shadiyev B. M. (2025) yoshlarning huquqiy madaniyatini oshirishda amaliy mexanizmlar, ya‘ni fuqarolik jamiyati institutlari va ta‘lim tizimi orqali amalga oshiriladigan chora-tadbirlarni tahlil qilgan. Huquqiy madaniyatni oshirish mexanizmlari yo‘nalishida L. R. Mirzayev (2025) ta‘lim tizimi yoshlar huquqiy madaniyatini shakllantirishdagi asosiy vosita ekanligiga urg‘u bergan. Shu bilan birga, tadqiqotlar yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirish va ularni fuqarolik jamiyati faol subyekti sifatida shakllantirish bo‘yicha nazariy va amaliy jihatlarni keng yoritadi. Biroq, hozirgi paytda davlat, nodavlat notijorat tashkilotlar va raqamli platformalarni birlashtirgan kompleks tadqiqotlar hali kam.

Ushbu ilmiy ishda yoshlar huquqiy madaniyati va fuqarolik jamiyati institutlarini o‘rganish uchun bir nechta usullar qo‘llanildi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali nazariy asoslar aniqlangan,

so‘rovnoma va intervyu yordamida yoshlarning huquqiy ong va institutlarga qiziqishi o‘rganilgan. Kuzatish orqali institutlar faoliyati va yoshlarning faolligi tahlil qilingan. Yig‘ilgan ma‘lumotlar statistik usullar bilan qayta ishlanib, huquqiy madaniyatni yuksaltirishdagi asosiy tendensiyalar aniqlangan. Ushbu yondashuv nazariy va amaliy jihatlarni birlashtirib, yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini aniqlash imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, yoshlarning fuqarolik jamiyati institutlariga qiziqishi va huquqiy madaniyati o‘rtasida yaqqol bog‘liqlik mavjud. So‘rovnoma va intervyu ma‘lumotlariga ko‘ra, ko‘pchilik yoshlar huquqiy bilimga ega bo‘lishni muhim deb hisoblaydi, biroq amaliy faoliyatda ishtirok yetarli emas. Kuzatish natijalari esa yoshlarning ko‘plab fuqarolik institutlarida faqat nazariy darajada qatnashishini, amaliy loyihalarda esa faollik pastligini ko‘rsatdi.

Yig‘ilgan ma‘lumotlar shuningdek, huquqiy madaniyatni oshirishdagi asosiy muammolarni aniqladi:

- ta‘lim va axborot resurslari yetarli emasligi,
- yoshlarni amaliy ishtirokka jalb qiluvchi dasturlar kamligi,
- institutlar faoliyatining yoshlar ongiga yetarlicha ta‘sir qilmasligi.

Boshqa tomondan, tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, maqsadli ta‘lim, nodavlat tashkilotlar va ijtimoiy kampaniyalar yoshlarning huquqiy madaniyatini oshirishda samarali vosita bo‘la oladi. Shu bilan birga, davlat va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish va yoshlarni amaliy loyihalarda faol jalb etish muhimligi aniqlangan. Umuman olganda, tadqiqot natijalari nazariy va amaliy yondashuvlarni uyg‘unlashtirish, shuningdek, yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishning samarali strategiyalarini ishlab chiqishga asos yaratadi.

Yoshlar va fuqarolik jamiyati doirasida huquqiy madaniyatni yuksaltirish bugungi kunda jamiyatimizning eng muhim masalalaridan biridir. Huquqiy madaniyat nafaqat qonunlarni bilish, balki ularni ongli ravishda hurmat qilish, amalda qo‘llash va huquqiy ongni rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. Yoshlar orasida huquqiy madaniyatning shakllanishi fuqarolik jamiyatining barqarorligi, demokratik qadriyatlarining mustahkamlanishi va ijtimoiy adolatning ta‘minlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, huquqiy ongning pastligi huquqbuzarlik, korrupsiya va ijtimoiy beqarorlik kabi muammolarga olib kelishi mumkin.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta‘kidlaganlaridek, yoshlar jamiyat taraqqiyotining muhim tayanchi, jamiyatning eng faol va innovatsion qatlamidir. Ularning huquqiy bilimlarini oshirish, ijtimoiy faolligini kuchaytirish va mamlakat rivojida faol ishtirok etishini ta‘minlash zarur. Shu bilan birga, yoshlarni salbiy ta‘sirlardan himoya qilish hamda ularni ijobiy ma‘naviy-axloqiy qadriyatlar asosida tarbiyalash kelajakda barqaror va huquqiy jamiyatni shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi. Yoshlarning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarga bevosita ta‘siri

ularning huquqiy bilimlari va qadriyatlari bilan chambarchas bog‘liq. Huquqiy madaniyatni yuksaltirish orqali yoshlar o‘z huquq va majburiyatlarini to‘liq anglab, mas’uliyatli va faol fuqarolar sifatida shakllanadi. Bu esa fuqarolik jamiyatining rivojlanishiga bevosita xizmat qiladi.

Fuqarolik jamiyati huquqiy madaniyatni oshirishda bir qator vazifalarni bajarishi zarur. Ma’rifiy faoliyat doirasida seminarlar, treninglar va ochiq muloqotlar tashkil etish, yoshlarning huquqiy savodxonligini oshirishga xizmat qiladi. Axborot manbalari sifatida sodda, tushunarli va vizual huquqiy qo‘llanmalar yaratish, yoshlar orasida huquqiy bilimlarni kengaytiradi. Shuningdek, ta’lim muassasalari, nodavlat tashkilotlar va davlat organlari o‘rtasida samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yish muhimdir. Raqamli platformalar va ijtimoiy tarmoqlar orqali huquqiy ma’lumotlarni keng yoyish esa yoshlarni huquqiy mavzularga qiziqtirishning eng samarali yo‘llaridan biridir.

Shu bilan birga, huquqiy madaniyatni yuksaltirishda bir qator muammolar mavjud. Ularga huquqiy bilimlarning ko‘pincha murakkab va quruq shaklda taqdim etilishi, yoshlarning huquqiy axborotga qiziqishi pastligi, interaktiv va zamonaviy huquqiy targ‘ibotning yetishmasligi hamda amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish imkoniyatlarining cheklanganligi kiradi. Ushbu muammolarni hal etish uchun huquqiy bilimlarni vizual infografika, jadval va misollar orqali sodda shaklda yetkazish, simulyatsiya o‘yinlari va moot court (amaliy mashg‘ulot shaklida o‘tkaziladigan, sudda bo‘ladigan jarayonni taqlid qiluvchi o‘yin yoki trening) kabi interaktiv metodlarni joriy etish, ijtimoiy tarmoqlarda maxsus huquqiy loyihalarni amalga oshirish va ta’lim dasturlariga tizimli ravishda huquqiy savodxonlikni kiritish muhim hisoblanadi.

Yoshlarning huquqiy madaniyati va fuqarolik jamiyati institutlarida faol ishtiroki — bugungi kunda demokratik jamiyat rivojining ajralmas qismi hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, yoshlarning huquqiy bilimlari va amaliy faoliyati fuqarolik jamiyati barqarorligi, demokratik qadriyatlar va ijtimoiy adolatni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, hozirgi kunda yoshlar orasida huquqiy madaniyatni oshirishda ta’lim resurslari yetishmasligi, amaliy loyihalarda ishtirok yetishmasligi va interaktiv metodlarning kamligi asosiy muammolar sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Ushbu muammolarni hal etish va huquqiy madaniyatni yuksaltirish uchun kompleks yondashuv zarur. Bunga ta’lim tizimini takomillashtirish, nodavlat tashkilotlar va davlat institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirish, interaktiv metodlar (moot court, simulyatsiya o‘yinlari) va ijtimoiy tarmoqlardagi huquqiy kampaniyalarni joriy etish kiradi. Mazkur chora-tadbirlar yoshlarni fuqarolik jamiyati faol subyekti sifatida shakllantirish, ularning huquqiy ongini mustahkamlash va jamiyat rivojiga samarali hissa qo‘shish imkonini beradi.

Shunday qilib, yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirish fuqarolik jamiyati barqarorligi va huquqiy davlat qurilishining asosiy kafolatidir, va bu jarayon nazariy bilimlar, amaliy faoliyat va raqamli resurslarni uyg'unlashtirgan holda amalga oshirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Isayev B. B. (2025). Yoshlarning huquqiy ongini rivojlantirish va fuqarolik jamiyati institutlari bilan bog'liqligi. T.: O'zbekiston huquqiy tadqiqotlar markazi.
2. Alimov Komiljon. (2025). Huquqiy madaniyat tushunchasi va uning yoshlar ongida shakllanish jarayoni. T.: Ilmiy nashr.
3. Saidov Shavkatovich Sanjar. (2025). Fuqarolik jamiyati: O'zbekistonda fuqarolik jamiyati institutlarining shakllanishi va rivojlanishi. T.: O'quv qo'llanma.
4. Kakharov Elbek F. (2023). O'zbekistonda yoshlar huquqiy madaniyati va fuqarolik institutlari o'rtasidagi bog'liqlik. T.: Ilmiy maqola.
5. Shadiyev B. M. (2025). Yoshlarning huquqiy madaniyatini oshirishning amaliy mexanizmlari. T.: Ilmiy tadqiqot nashri.
6. Mirzayev L. R. (2025). Ta'lim tizimi yoshlar huquqiy madaniyatini shakllantirishdagi asosiy vosita. T.: Pedagogika va huquqiy ta'lim nashri.